

Sygn. akt IV CSK 699/14

POSTANOWIENIE

Dnia 12 czerwca 2015 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Anna Owczarek

w sprawie z powództwa P. S.

przeciwko R. W. i A. B.

z udziałem interwenientów ubocznych po stronie powoda – E. S., M. T., J. T. oraz
następców prawnych W. S. – R. S., M. S. i I. K.

o zapłatę i uznanie czynności prawnej za bezskuteczną,

na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej

w dniu 12 czerwca 2015 r.,

na skutek skargi kasacyjnej powoda

od wyroku Sądu Apelacyjnego w Gdańsku

z dnia 20 września 2011 r., sygn. akt I ACa 727/08,

1) odrzuca skargę kasacyjną,

**2) oddala wniosek adwokat B. K. o przyznanie wynagrodzenia
za udzielenie powodowi pomocy prawnej z urzędu w
postępowaniu kasacyjnym,**

**3) oddala wniosek pozwanych o zasądzenie od powoda
zwrotu kosztów postępowania kasacyjnego.**

UZASADNIENIE

Powód P. S. wniósł skargę kasacyjną od wyroku Sądu Apelacyjnego w Gdańsku z dnia 20 września 2011 r., oddalającego apelację od wyroku Sądu Okręgowego w Gdańsku z dnia 5 czerwca 2007 r., którym umorzono postępowanie w zakresie żądania nakazania pozwanemu R. W. zawarcia z powodem umowy zniesienia współwłasności i przeniesienia 1/3 udziału we współwłasności oznaczonej nieruchomości położonej w J. oraz oddalono powództwo skierowane przeciwko R. W. i A. A. w pozostałym zakresie.

Zakres zaskarżenia w skardze został oznaczony jako wyrok Sądu Apelacyjnego „w części dotyczącej rozstrzygnięcia o roszczeniu powoda w stosunku do pozwanego ad 1 oraz o zwrocie kosztów postępowania od powoda na rzecz pozwanego ad 1, a także o zwrocie kosztów postępowania od interwenientów ubocznych na rzecz obu pozwanych, tj. pkt I i II wyroku w części oraz pkt III, IV i V wyroku w całości”, a wniosek jako „o uchylenie zaskarżonego wyroku w skarżonej części i przekazanie sprawy Sądowi Apelacyjnemu w Gdańsku do ponownego rozpoznania”. Powołana w skardze podstawa kasacyjna wskazywała na naruszenie art. 61 § 1 k.c. oraz art. 394 § 1 k.c.

Sąd Najwyższy zważył:

Skarga kasacyjna jest sformalizowanym środkiem prawnym. Skuteczne jej wniesienie uzależnione jest od zachowania przez skarżącego wymaganej co do niej konstrukcji oraz przepisanej formy. Jednym z wymagań konstrukcyjnych skargi kasacyjnej jest prawidłowe sformułowanie zakresu zaskarżenia, który musi pozostawać we właściwej relacji z wnioskiem skargi o uchylenie lub o uchylenie i zmianę orzeczenia z oznaczeniem zakresu żądanego uchylenia i zmiany. Jak zgodnie przyjęto w judykaturze wskazanie zakresu zaskarżenia jest niezbędne do określenia granic rozpoznania kasacyjnego. Z tego powodu, jak też z uwagi na charakter postępowania kasacyjnego i stopień jego sformalizowania, nie jest dopuszczalna wykładnia zakresu zaskarżenia i jego kierunków (por. m.in. postanowienie Sądu Najwyższego z 16 października 1997 r., II CKN 404/97, OSNC 1998, nr 4, poz. 59, z dnia 26 stycznia 2000 r., II CKN 551/98, z dnia 6 listopada 2002 r., III CZ 100/02, z dnia 28 listopada 2014 r. I CZ 86/14).

Niezachowanie wymogów skargi skutkuje niedopuszczalnością ich uzupełnienia i przeprowadzenia postępowania naprawczego (por. m.in. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 11 stycznia 2001 r., V CKN 1848/00, z dnia 24 stycznia 2002 r., V CKN 1851/00, z dnia 29 maja 2001 r., I CZ 76/01, z dnia 11 maja 2006 r., III CSK 144/06). Niezamieszczenie w skardze kasacyjnej właściwie sformułowanego wniosku stanowi istotną wadę, której nie można usunąć w trybie przewidzianym dla usuwania braków formalnych, skutkującą odrzuceniem skargi *a limine* (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 21 marca 2000 r., II CKN 711/00, OSNC 2000, nr 7-8, poz. 151, z dnia 23 sierpnia 2012 r. III CSK 161/12). Odrzuceniu podlega skarga kasacyjna, w której zakres żądanego uchylenia lub uchylenia i zmiany nie odpowiada wskazanemu zakresowi zaskarżenia ani podanej wartości przedmiotu zaskarżenia (por. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 12 października 2007 r., V CSK 309/07, OSNC-ZD 2008, Nr 3, poz. 81 i z dnia 13 października 2005 r., II PZ 39/05, OSNP 2006, nr 17-18, poz. 274 oraz z dnia 17 maja 2006 r., II PZ 17/06, OSNP 2007, nr 9-10, poz. 136, z dnia 20 lutego 2015 r., V CSK 427/14, nie publ.). Wnoszący skargę kasacyjną musi zatem wyraźnie i precyzyjnie wskazać, czy zaskarża cały wyrok, czy tylko jego część oraz sformułować wniosek o uchylenie lub uchylenie i zmianę całości lub określonej ściśle części zaskarżonego orzeczenia odpowiednio do zakresu zaskarżenia i w zgodności z nim. Znajomość formalnych zasad konstruowania skargi kasacyjnej stanowi jedno z podstawowych wymagań staranności, jakich oczekuje się od zawodowego pełnomocnika. Oczekuje się od niego nie tylko precyzyjnego określenia zakresu zaskarżenia, ale i skoordynowania go z żądanym zakresem uchylenia kwestionowanego orzeczenia, wartością przedmiotu sporu oraz podstawami prawnymi skargi i ich uzasadnieniem (zob. m.in. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 2 kwietnia 2014 r., IV CZ 14/14; z dnia 10 kwietnia 2013 r., III CSK 64/13 - nie publ.).

W niniejszej sprawie powództwo obejmowało kilka żądań i wielokrotnie w toku postępowania przed sądem pierwszej instancji podlegało zmianie bądź sprecyzowaniu, podobnie jak podlegała modyfikacji podstawa faktyczna i prawna powództwa. I tak w zakresie żądania uznania umowy sprzedaży udziału przez pozwanego w oznaczonej nieruchomości za bezskuteczną bądź nieważną powód

wskazywał na bezskuteczność względną objętą hipotezą art. 59 k.c., bezskuteczność względną wynikającą z pokrzywdzenia wierzyciela objętą hipotezą art. 527 w zw. z art. 530 k.c., następnie nieważność czynności wobec sprzeczności z zasadami współżycia społecznego na podstawie art. 58 § 2 k.c., nadużycie prawa podmiotowego art. 5 k.c. Równolegle dochodzone były żądania zapłaty z tytułu zwrotu podwójnego zadatku i nakazanie zawarcia umowy zniesienia współwłasności i przeniesienia 1/3 udziału we współwłasności przez pozwanego na rzecz powoda. Ostatecznie Sąd pierwszej instancji, wobec cofnięcia pozwu, umorzył postępowanie w zakresie powództwa o nakazanie zawarcia umowy oraz oddalił powództwo w pozostałym zakresie.

Skarżący wskazując zakres zaskarżenia wyroku Sądu Apelacyjnego ograniczył go ponadto podmiotowo do „rozstrzygnięcia o roszczeniu powoda w stosunku do pozwanego ad 1” (tj. R.W.) mimo iż dotyczył on także współuczestniczki sporu A.A. Roszczenie w znaczeniu prawa materialnego oznacza możliwość domagania od drugiego podmiotu oznaczonego zachowania się, natomiast przedmiotem procesu jest roszczenie procesowe stanowiące twierdzenie prawne powoda przedstawione sądowi celem uzyskania oznaczonej ochrony prawnej i skonkretyzowane w formie oznaczonego powództwa. Żądania pozwu były wewnętrznie sprzeczne i oparte na wykluczających się podstawach faktycznych i prawnych, zatem zgłoszone zostały w realizacji różnych roszczeń materialno-prawnych. Sformułowanie „w części dotyczącej rozstrzygnięcia o roszczeniu powoda w stosunku do pozwanego” jest otwarte i nie pozwala nawet na ustalenie, które z podjętych rozstrzygnięć odnoszących się do *meritum* sporu jest kwestionowane. Wątpliwości dotyczą również wniosku kasacyjnego, ponieważ odwołano się w nim jedynie do „skarżonej części wyroku”. Wskazana niejednoznaczność w istocie prowadzi do próby przerzucenia na Sąd Najwyższy wyboru zakresu i kierunków zaskarżenia. Przypomnieć zatem należy, że zgodnie ze stanowiskiem Sądu Najwyższego nie jest dopuszczalna wykładnia zakresu zaskarżenia skargą kasacyjną, gdyż powinna ona być tak zredagowana, aby nie stwarzała żadnych wątpliwości interpretacyjnych (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 3 lipca 2008 r., III PK 8/08, nie publ.).

Bezpodstawnie zarzuca pozwany w odpowiedzi na skargę, że podlega ona odrzuceniu jako spóźniona. Zgodnie z art. 124 § 3 k.p.c. w razie ustanowienia adwokata lub radcy prawnego na wniosek zgłoszony przed upływem terminu do wniesienia skargi kasacyjnej przez stronę, która prawidłowo zażądała doręczenia orzeczenia z uzasadnieniem, sąd doręcza ustanowionemu adwokatowi lub radcy prawnemu orzeczenie z uzasadnieniem z urzędu, a termin do wniesienia skargi kasacyjnej biegnie od dnia doręczenia pełnomocnikowi orzeczenia z uzasadnieniem. Termin do wniesienia skargi został otwarty dla powoda na skutek złożenia przez niego wniosku o doręczenie odpisu orzeczenia z uzasadnieniem w dniu 27 września 2011 r., na skutek doręczenia w dniu 8 listopada 2011 r. upłynąłby w dniu 8 stycznia 2012 r., wniosek o ustanowienie pełnomocnika z urzędu został złożony w dniu 25 listopada 2011 r. Odpis orzeczenia z uzasadnieniem został doręczony pełnomocniczce B.K-Ż. w dniu 3 lutego 2012 r., a skargę wniesiono w dniu 3 kwietnia 2012 r., zatem z zachowaniem ustawowego terminu.

Skarga kasacyjna od orzeczenia Sądu drugiej instancji odnoszącego się do interwenientów ubocznych podlega odrzuceniu gdyż, skoro ta część rozstrzygnięcia nie dotyczy skarżącego nie ma on prawnie relewantnego interesu w jej wzruszeniu. Interes w zaskarżeniu orzeczenia zachodzący w razie niezgodności orzeczenia z żądaniem (gravamen) jest przesłanką dopuszczalności zaskarżalności orzeczenia (por. uchwała Sądu Najwyższego z dnia 15 maja 2014 r. wydana w składzie siedmiu sędziów, mająca moc zasady prawnej, III CZP 88/13, OSNC 2014, nr 11, poz.108).

Z tych względów Sąd Najwyższy na podstawie art. 398⁶ § 3 k.p.c. odrzucił skargę kasacyjną.

Wniosek pełnomocnika skarżącego o przyznanie kosztów pomocy prawnej udzielonej z urzędu został oddalony po pierwsze dlatego, że nie zawiera oświadczenia przewidzianego w § 20 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu (tekst jedn. Dz. U. 2013, poz. 461). Po drugie sporządzenie przez radcę

prawnego skargi kasacyjnej dotkniętej wadami tak podstawowymi, iż powodują jej odrzucenie, nie uzasadnia przyznania mu kosztów nieopłaconej pomocy prawnej (por. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 2 lutego 1999 r., II CKN 341/98, OSNC 1999, nr 6, poz.123, z dnia 30 października 2006 r., II CSK 378/06).

Wniosek pozwanej o zwrot kosztów postępowania kasacyjnego został oddalony, gdyż dokonana przez nią czynność procesowa w postaci złożenia odpowiedzi na skargę kasacyjną była zbędna w części dotyczącej rozstrzygnięcia merytorycznego, skoro zakres zaskarżenia jej nie dotyczył.

Wniosek pozwanego o zwrot kosztów postępowania kasacyjnego został oddalony w uwzględnieniu charakteru dochodzonego roszczenia, sytuacji majątkowej powoda oraz treści rozstrzygnięcia (art. 102 w zw. z art. 398²¹ k.p.c. i art. 391 § 1 k.p.c.).